

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MEME KANSERİ HAKKINDAKİ BİLGİLERİ VE MEME MUAYENESİNİ UYGULAMA DURUMLARI

DETERMINATION OF NURSING STUDENTS' KNOWLEDGE ABOUT BREAST CANCER AND HOW THEY PERFORM BREAST EXAMINATION

Fadime GÖK ÖZER*, K.Derya (TAŞCI) BEYDAĞ*, Canan ÖZBAY*

Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü, Denizli

Özet

Bu araştırma, hemşirelik bölümü öğrencilerinin meme kanseri hakkındaki bilgi düzeyleri ve kendi kendine meme muayenesini (KKMM) uygulama durumlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Bu çalışmanın evrenini, 2005 yılında Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 137 öğrenci, örneklemi ise araştırmaya katılmayı kabul eden 90 kişi oluşturmuştur. Veriler, öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin soru formu ve meme kanseri hakkındaki bilgi düzeyleri ve KKMM uygulama durumlarını ölçmeye yönelik veri formuyla toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; ortalama, standart sapma, sayı yüzde hesaplamaları ve ki-kare testleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaş ortalaması 20.58 ± 2.12 yıl idi. Öğrencilerin % 22.2'si ailesinde kanser öyküsü olduğunu ve % 5.6'sı ise ailesinde meme kanseri olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin % 2.2'si memeyle ilgili bir hastalık geçirdiğini ve % 46.7'si KKMM yaptığını belirtmiştir. Öğrencilerin sadece % 33.3'ü önceden önlem almak için KKMM yaptığını ifade etmiştir. Öğrencilerin, devam ettikleri sınıf ve KKMM yapma durumu ile meme kanserinin belirti-bulguları ve KKMM uygulama yöntemi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). (Pam Tıp Derg 2009;2(1):15-19).

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, meme kanseri, kendi kendine meme muayenesi

Abstract

This research was conducted as a descriptive study for the purpose of determining nursing students' level of knowledge about breast cancer and the status of their doing breast self examination (BSE). This study was conducted in 2005 with Pamukkale University Denizli School for Health Sciences Nursing Division students ($n=137$) and the remaining 90 students comprised the sample group. The data were collected using a questionnaire about the students' demographic characteristics and a questionnaire for measuring their level of knowledge about breast cancer and their status of doing BSE. Mean, standard deviation, number, percentage calculations and chi square test for significance were used in the data analysis. The mean age of the students included in the study was 20.58 ± 2.12 years. In the study 22.2 % of the students had a positive family history for cancer and 5.6 % had a family member with breast cancer. It was determined that 2.2 % of the students had previously had a breast-related illness and 46.7 % did BSE. Only 33.3 % of the students had previously done BSE for prevention. Significant differences were determined in the status of doing BSE and the answers they gave to the questions about breast cancer signs and symptoms and the method of doing BSE according to students' school year ($p < 0.05$). (Pam Med J 2009;2(1):15-19).

Key words: Nursing students, breast cancer, breast self examination

Giriş

Dünyanın hemen her yerinde önemli bir sağlık sorunu olan meme kanseri, kadınlar arasında, en sık görülen kanser türü olup, bazı ülkelerde ölüm nedenleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır [1]. Meme kanseri her 10 kadından birisinde görülmektedir. Sağlık Bakanlığı Kansere Savaş Dairesi'nin 1996 yılı verilerine göre kadınlarda en sık görülen kanserlerin %23,3'ünü meme kanseri oluşturmaktadır [2,3]. Ülkemiz ile ilgili toplum tabanlı tahminler Dünya Sağlık Örgütü – Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı (WHO-

IARC) tarafından tüm dünya ülkelerinin kanser verilerinin tahminlerini de yapan GLOBOCAN projesi kapsamında yapılmaktadır. GLOBOCAN 2002 verilerine göre meme kanseri % 24,2'i ile kadınlarda yıllık yeni kanser olgularında ilk sırada yer almaktadır [4].

Meme kanseri riskini arttıran birçok etmen vardır. Erken başlayan menstrual siklus, total menstrual aktivitenin uzaması, geç menapoz, geç yaşta doğum, hiç doğum yapmama, laktasyonun kısa sürmesi östrojene maruz kalan süreyi kısalttığı

Kerime Derya BEYDAĞ

Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü, Denizli
e-posta: dtasci@pamukkale.edu.tr

için önemli risk faktörleridir. Obezite, alkol, sigara, yağ oranı yüksek diyetin meme kanserinin gelişmesinde rol oynadığı düşünülmektedir [2,5-11].

Meme kanserini kesin önleyen bir yöntem hala araştırılmaktadır, ancak erken tanısı mümkündür. Erken tanı yöntemleri ile kadınların iyileşme oranları %80 ile %100 arasında değişmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) , 1998 yılı sağlık raporlarında kadın sağlığına olan olumlu etkileri nedeniyle, erken tanı ve tarama programları önermektedir [2].

Meme kanserinin erken tanı ve tedavisi, yaşam süresinin uzatılmasında, mortalitenin azaltılmasında, yaşam kalitesinin yükseltilmesinde etkili olabilmektedir. Meme kanserinin erken teşhisinde her ay düzenli olarak KKMM yapılması, düzenli aralıklarla mammografi çekilmesi ve klinik meme muayenesi önerilmektedir. Bu yöntemler arasında, 20 yaşından sonra her ay düzenli yapılması gereken KKMM, bütün kadınlar için uygulaması kolay, ekonomik, özel araç gereç gerektirmeyen, invaziv olmayan ve kişilerin sadece 10 dakikasını alan bir erken tanı yöntemidir [1]. Her ay düzenli olarak yapılan KKMM meme kanserinin erken tanısında önemli olmasına rağmen ülkemiz de dahil bir çok ülkede değeri tam olarak anlaşılabilmiş ve uygulaması henüz yaygınlaştırılmamıştır [10].

KKMM'nin etkin ve düzenli yapılması ile meme kanserinde erken tanı oranları arttırılabilecektir. Memedeki kitlelerinin tespitinde özel bir metod olan ve önemli bir rol oynayan KKMM, her kadın tarafından bilinmeli ve düzenli olarak yapılmalıdır. Kanserin erken tanısında önemli bir güce sahip olan hemşireler erken tanı, tedavi ve meme kanserinin getirdiği değişikliklerle baş etmede hasta ve ailesine yardımcı olmaktadır [12]. Meme kanserinin oluşumunda hormonal, çevresel ve nutrisyonel risk faktörleri yanında, ailesel risk faktörleri de yer almaktadır. Ailesel risk faktörü olan kadınlarda meme kanseri erken yaşlarda görülmektedir ve bu yaşta kadınların muayene tekniğini öğrenmeleri, gelecekte kendilerine ve çevrelerine yararlı olmaları açısından önem taşımaktadır [10].

KKMM eğitimi pek çok araştırmacı tarafından önemli bir hemşirelik fonksiyonu olarak tanımlanmıştır. Sağlık ekibinin bir üyesi olan hemşireye, kadınları KKMM ile ilgili eğitmek konusunda önemli görev düşmektedir. Hemşire eğitim işlevi sırasında; öncelikle kadınların meme kanseri ve KKMM konusunda neyi bilip bilmediklerini saptamak ve kadınlar için neden gerekli olduğunu anlatmak zorundadır [13].

Bu çalışmanın amacı, gelecekte kadınlara KKMM için rehber olacak olan hemşirelik bölümü öğrencilerinin meme kanseri hakkındaki bilgi düzeyleri ve kendi kendine meme muayenesini uygulama durumlarını belirlemek ve çalışma sonucunda verilen uygulamalı eğitimle kişileri bu konuda duyarlı hale getirmektir.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışma, 2005 yılı Şubat-Mart ayları arasında Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencileri ile yapılmıştır. Örneklem seçimine gidilmeden evren üzerinde çalışılmış (n:137), ancak soru formunu yanıtlamak istemeyen öğrencilerin olması ve bazı öğrencilerin soru formlarının uygulandığı günlerde okulda olmamaları nedeniyle çalışma grubunu araştırmayı kabul eden 90 kişi (% 66) ile yapılmıştır. Veriler, öğrencilerin demografik özellikleri ve meme kanseri hakkındaki bilgileri ve KKMM uygulama durumlarını ölçmeye yönelik hazırlanmış anket formunun yüz yüze görüşme yöntemi ile öğrencilere uygulanması sonucunda toplanmıştır. Veri formu; meme kanserinin belirti bulguları (8 soru), meme kanserinin risk grupları (11 soru) ve KKMM uygulama yöntemini (18 soru) içermektedir. Veri toplama formları sınıf ortamında öğrencilere dağıtılmış, soruları herhangi bir yere bakmadan yanıtlamaları istenmiştir. Soruları cevaplama süresi olarak 5-10 dk. ayrılmıştır. Verilere ilişkin tanımlayıcı bilgiler olarak; ortalama, standart sapma, sayı ve yüzde değerleri elde edilmiş ve tanımlayıcı bilgilerin elde edilmesinde SPSS 10.0 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Öğrencilerin tanıtıcı bilgileri Tablo1'de gösterilmiştir. Öğrencilerin, % 53.3'ünün 16-21 yaş grubunda, % 26.7'sinin birinci sınıfa devam ettiği, % 53.3'ünün normal lise mezunu, % 88.9'unun herhangi bir işte çalışmadığı, % 77.8'inin sosyo-ekonomik durumu düşük-orta düzeyde, % 87.8'inin sosyal güvencesinin olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %51.1'i 10-14 yaşlarında ilk adetlerini gördüğünü, % 50'si adetlerinin toplam 4-5 gün sürdüğünü, % 65.6'sı adetlerinin düzenli olduğunu ve % 88.9'u herhangi bir nedenle hormon tedavisi almadığını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin meme kanseri ve KKMM ile ilgili tanıtıcı bilgileri Tablo 2'de verilmiştir. Öğrencilerin %77.8'i ailesinde herhangi bir kanser olmadığını, %94.4'ü ise ailesinde meme kanseri olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %97.8'i meme ile ilgili bir hastalık geçirmediğini ve göğüs bölgesine herhangi bir nedenle radyasyon tedavisi

almadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin %92.2'si düzenli egzersiz yapmamakta, %87.8'i kilosunu normal olarak tanımlamakta, %75.6'sı beslenmesinde beyaz et, sebze ve meyveye ağırlık vermekte ve % 83.4'ü sigara ve alkol kullanmamaktadır. Öğrencilerin %46.7'si KKMM yapmaktadır; ancak sadece %13.4'ü her ay düzenli olarak KKMM yaptığı belirtmiştir. Öğrencilere KKMM yapma nedeni sorulduğunda; %33.3'ü "Önceden önlem almak için" yanıtını vermiş; yapmama nedeni sorulduğunda ise, % 37.7'si "zaman ayırmak zor geliyor" demiştir.

Tablo1: Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n:90)

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Yaş grupları		
16- 21 Yaş	48	53.3
22-27 Yaş	42	46.7
Devam edilen sınıf		
1.sınıf	24	26.7
2.sınıf	23	25.6
3.sınıf	23	25.6
4.sınıf	20	22.1
Mezun olduğu lise		
Sağlık meslek lisesi	7	7.8
Normal lise	48	53.3
Süper lise	25	27.8
Diğer (Anadolu Lisesi, Özel okul vb.)	10	11.1
Çalışma durumu		
Çalışan	10	11.1
Çalışmayan	80	88.9
Sosyo-ekonomik durumu		
Düşük-orta	79	77.8
İyi	20	22.2
Sosyal güvence		
Yok	11	12.2
Var	79	87.8
İk adet yaşı		
10-14 yaş	46	51.1
15-19 yaş	44	48.9
Adet (Menstrual siklus) süresi		
4-5 gün	45	50.0
6-7 gün	45	50.0
Adetinin düzenli olma durumu		
Düzenli	59	65.6
Düzensiz	31	34.4
Çeşitli nedenlerle hormon tedavisi görme		
Evet	10	11.1
Hayır	80	88.9
Toplam	90	100.0

Literatürde de, bizim bulgularımız ile benzerlik gösteren pek çok çalışma vardır. Kız yurdunda kalan üniversite öğrencilerinin % 60,2'sinin KKMM yapmadığı saptanmıştır [13]. Aygün ve ark.'ın çalışmasında, öğrencilerin % 46.1'inin KKMM yapmadığı bulunmuştur [2]. Diğer bir çalışmada da öğrencilerin % 62,5'inin KKMM yapmamasının nedeni nasıl yapılacağına bilinmemesi olarak tespit edilmiştir (14). Beydağ

ve Karaoğlan'ın çalışmasında, öğrencilerin % 69,5'inin KKMM yapmadığı ve % 50'sinin meme muayenesinin nasıl yapıldığını bilmediği için yapmadıkları bulunmuştur [15].

Tablo 2. Öğrencilerin Meme Kanseri ve KKMM İle İlgili Tanıtıcı Bilgileri (n:90)

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Ailede kanser öyküsü		
Var	20	22.2
Yok	70	77.8
Ailede meme kanseri olma durumu		
Var	5	5.6
Yok	85	94.4
Memeye ilgili hastalık geçirme durumu		
Evet	2	2.2
Hayır	88	97.8
Göğüs bölgesine radyasyon tedavisi alma durumu		
Evet	2	2.2
Hayır	88	97.8
Düzenli egzersiz yapma durumu		
Evet	7	7.8
Hayır	83	92.2
Kilosunu nasıl tanımladığı		
Zayıf	11	12.2
Normal	79	87.8
Beslenme alışkanlığı		
Yağlı yiyecekler ağırlıklı	12	13.3
Vejeteryan diyeti (sebze ağırlıklı)	10	11.1
Beyaz et, sebze, meyve ağırlıklı	68	75.6
Sigara kullanma durumu		
Kullanmıyor	75	83.4
Arada sırada	10	11.1
1-3 tane / gün	1	1.1
10 tane / gün	3	3.3
20 tane ve üzeri /gün	1	1.1
Alkol kullanma durumu		
Kullanmıyor	75	83.3
Arada sırada	15	16.7
KKMM' si yapma durumu		
Yapıyor	42	46.7
Yapmıyor	48	53.3
KKMM' si yapma sıklığı		
Arada sırada, nadiren	28	31.1
Haftada bir	2	2.2
Ayda bir	12	13.4
Yapmayan	48	53.3
KKMM' si yapma nedeni		
Önceden önlem almak	30	33.3
Önemli olduğu için	11	12.2
Risk grubunda olduğu için	2	2.2
Bilmiyorum	47	52.3
KKMM' si yapmama nedeni		
Unutkanlık	16	17.8
Gerek görmemek	15	16.7
Nasıl yapıldığını bilmemek	9	10.0
Kötü bir şey çıkmasından korkmak	16	17.8
Üşenmek / zor geldiği için	34	37.7
Toplam	90	100.0

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre meme kanserinin belirti ve bulgularına yönelik

sorulara verdikleri yanıtların karşılaştırıldığında aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 3). Farkı yaratan grubun 4.sınıfa devam eden öğrenciler olduğu görülmüştür. Bu sonucun, bu gruptaki öğrencilerin 2. sınıftan itibaren aldıkları derslerde ve son sınıftaki halk sağlığı dersinde ailelere verdikleri eğitimlerde bu konu üzerinde durulmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülebilir. Uzun ve ark.'ın hemşirelik öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada da, birinci sınıftaki öğrencilerin bilgi ve uygulamalarının diğerlerine göre daha düşük olduğu, devam edilen sınıf arttıkça öğrencilerin bilgi ve uygulamalarının da arttığı belirtilmiştir. Bu sonuç, çalışma bulgusu ile benzerlik göstermektedir [1].

Öğrencilerin meme muayenesi yapma durumlarına göre KKMM yöntemini uygulamaya yönelik sorulara verdikleri yanıtların karşılaştırıldığında (Tablo 4), aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Farkı yaratan grubun KKMM yapan öğrenciler olduğu görülmektedir. Bu gruptaki öğrencilerin konu ile ilgili bilgilerinin olması, sonucun bu şekilde çıkması ile ilişkilendirilmiştir. Demirhan ve ark.'ının yaptığı çalışmada da KKMM yapan

öğrencilerden bu konuda doğru bilgileri olanlar olduğu görülmüştür. Beydağ ve Karaoğlan'ın çalışmasında ve Demirhan ve ark.'nın çalışma sonuçlarında da, benzer sonuçlar bulunmuştur [10,15].

Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonuçlarına göre, 1. sınıfa devam eden, düz lise ya da süper lise mezunu olan, herhangi bir işte çalışmayan, ailesinde kanser öyküsü olan, sigara içmeyen ve KKMM yapmayan öğrencilerin meme kanseri belirti bulguları, risk grupları ve KKMM yöntemini uygulamaya yönelik sorulara verdikleri yanıtların diğerlerine göre yanlış/yetersiz olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda,

- Hemşirelik Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilere Meme kanseri ve KKMM yöntemi hakkında 1.sınıftan başlanarak eğitim verilmesi,
- Hemşirelik öğrencilerinin öğrenimleri süresince konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları her ay düzenli olarak KKMM yapmaları için teşvik edilmeleri önerilmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Sorulara Verdikleri Yanıtların Karşılaştırılması (n:90)

Meme Kanserinin Belirti Bulguları	Sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		Toplam		p	
	ve	1.sınıf	S	%	S	%	S	%	S	%		
Memelerde asimetrik görünümün olması												
Biliyor		11	45.8	22	95.7	18	78.3	20	100.0	71	100.0	$p:0.000$
Bilmiyor		2	8.3	1	4.3	3	13.0	-	-	6	100.0	
Fikri yok		11	45.8	-	-	2	8.7	-	-	13	100.0	
Meme başı akıntısının olması												
Biliyor		10	41.7	21	91.4	21	91.4	19	95.0	71	100.0	$p:0.000$
Bilmiyor		2	8.3	1	4.3	2	8.6	1	5.0	6	100.0	
Fikri yok		12	50.0	1	4.3	-	-	-	-	13	100.0	
Memede portakal kabuğu görünümü olması												
Biliyor		3	12.5	15	26.1	18	78.3	17	85.0	53	100.0	$p:0.000$
Bilmiyor		3	12.5	2	8.7	2	8.7	1	5.0	8	100.0	
Fikri yok		18	75.0	6	65.2	3	13	2	10.0	29	100.0	
Meme başında değişiklik olması												
Biliyor		4	16.7	13	56.5	21	91.4	18	90.0	56	100.0	$p:0.000$
Bilmiyor		2	8.3	1	4.4	1	4.3	1	5.0	5	100.0	
Fikri yok		18	75.0	9	39.1	1	4.3	1	5.0	29	100.0	

Toplam	24	100.0	23	100.0	23	100.0	20	100.0	90	100.0
---------------	----	-------	----	-------	----	-------	----	-------	----	-------

Tablo 4. Öğrencilerin Meme Muayenesi Yapma Durumlarına Göre Sorulara Verdikleri Yanıtların Karşılaştırılması (n:90)

Kendi Muayenesi Yöntemi	Kendine (KKMM) ;	Meme (KKMM) Gözle değerlendirmeye, ayakta olmak üzere 3 ayrı aşamada yapılır	Meme muayenesi yapma durumu		Yapmayan		Toplam		p
			Yapan S	%	S	%	S	%	
Biliyor			37	88.1	31	64.6	68	75.6	p:0.025
Bilmiyor			1	2.4	1	2.1	2	2.2	
Fikri yok			4	9.5	16	33.3	20	22.2	
KKMM' nin ilk basamağı memelerin değerlendirilmesidir		gözle							
Biliyor			41	97.6	34	70.8	75	83.3	p:0.003
Bilmiyor			-	-	1	2.1	1	1.1	
Fikri yok			1	2.4	13	27.1	14	15.6	
Memelerin değerlendirilmesinden sonra değerlendirilmeye geçilir		gözle elle							
Biliyor			40	95.2	35	72.9	75	83.3	p:0.013
Bilmiyor			1	2.4	2	4.2	3	3.3	
Fikri yok			1	2.4	11	22.9	12	13.3	
Ayakta muayenede önce sağ el enseye yerleştirilerek, sonra sol el enseye yerleştirilip sağ el parmaklarınızla sol meme değerlendirilir		önce sağ el enseye yerleştirilerek, sonra sol el enseye yerleştirilip sağ el parmaklarınızla sol meme değerlendirilir							
Biliyor			36	85.7	31	64.6	67	74.4	p:0.023
Bilmiyor			2	4.8	1	2.1	3	3.3	
Fikri yok			4	9.5	16	33.3	20	22.2	

Kaynaklar

1. Uzun Ö, Karabulut N, Karaman Z. Hemşirelik Öğrencilerinin Kkmm İle İlgili Bilgi Ve Uygulamaları. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2004; 7: 33-41.
2. Aygün D, Uludağ C, Şahin S. Gençlerin Meme Kanseri ve KKMM Hakkındaki Bilgi, Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. Hemşirelik Forumu. 2004; 7: 1-6.
3. Aydınтуğ S. Meme Kanseri Erken Tanı. Sted. 2004;13: 226-229.
4. <http://www.saglik.gov.tr/extras/istatistikler/apk2001/092.htm> (erişim: 22.02.2007).
5. Speroff L, Glass RH, Kase NG. Klinik Jinekolojik Endokrinoloji ve İnfertilite, Çeviren A Erk, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul, 1999.
6. Tuna A: Meme Kanseri ve KKMM Eğitim Broşürü. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2001.
7. Yener N: Meme Sağlığı. Süreç Hemşire Eğitim Bülteni. 2004; 9:11.
8. Kutluk T, Kars A : Kanseri konusunda Genel Bilgiler, Ankara: Başbakanlık Basım Evi. 1994
9. Özen Ş: Meme Kanseri. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 1994; 10: 95-109.
10. Demirhan H, Özen İ, Bostancı M, Zincir M: Pamukkale Üniversitesi Kredi ve Yurtlar Kurumu Kız Öğrencilerinin KKMM İle İlgili Bir Araştırma. Sağlık ve Toplum. 2002; 12: 81-84.
11. Kaymakçı Ş: Meme Hastalıkları Hemşireliği, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 2001.
12. Yiğit R: Meme Kanseri Ve Hemşirenin Bu Konuda Yapabileceği Eğitim. Ege Üniversitesi HYO Dergisi. 1998; 14:292.
13. Akkuş Y, Çiçek E, Şahan S, Ülger F: Bir Kız Yurdunda Kalan Üniversite Öğrencilerinin Kendi Kendine Meme Muayenesi (KKMM) Konusunda Bilgi Ve Uygulamaları. IV.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Bildiri Özet Kitabı, 2005; 47.
14. Aydın İ: Üniversite Öğrencilerinin Kendi Kendine Meme Muayenesi Hakkındaki Bilgileri Ve Uygulamaları. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2004;7 :26-33.
15. Beydağ (Taşçı) KD, Karaoğlan H: Kendi Kendine Meme Muayenesi Eğitiminin Öğrencilerin Bilgi Ve Tutumlarına Etkisi. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 2007; 6: 106-111.